

entitativas, ac integrales circa quantitatem, non enim quando quantitas supervenit substantiæ, reperit eam proliis indivisibilem, licet enim non foret subiectum capax quantitatis, ita docet Scot. de Materia in 2. dist. 12. quæst. 2. de forma materiali in 4. d. 4. quæst. 17, & de qualitate corporis in 4. dist. 12. quæst. 2. B. & plane cum hæc omnia habeant extremitatem partium entitativam, & in ordine ad se, ut modo dicemus, consequenter ex se divisibilia erunt in partes integrantes, si vero loquamur de mensura per applicationem unitus extenti ad aliud, quo sensu specialiter tribuitur quantitati, ut docet Scot. quodlibet. 13. art. 2. ex Philo. 10. M. cap. 2. & de divisibilitate in partes integrantes impenetrabiles, quæ fit per instrumentum materiale, quo sensu est affectio quantitatis, ut notat Scot. 4. d. 1. quæst. 5. F. adhuc in eis essentia quantitatis consistere nequit, sed potius sunt affectiones eam consequentes, ut monet Doctor in Log. quæst. 17. prædicamentali, & 5. Met. quæst. 9. & An. And. ibidem, unde mirum est, quomodo ibi citentur pro opposita sententia, nam ideo quantitas potest esse mensura adiva, seu ratio cognoscendi aliam quantitatem ignotam per eius applicationem, quia est extensa, & habet plures partes integrantes extra se positas, secundum quas potest se coherere alteri quantitati, & eadem ratione similiter potest mensurari, quia extensa est, Pariter ideo quantitas est divisibilis instrumento corporeo, quia habet plures partes ad invicem impossibiles in eodem spatio, ergo tam ratio mensuræ, quam divisibilitatis non potest esse in quantitate prima omnino ratio, quia quantitate habere partes est prius, quam esse mensurativam, & mensurabilem, & divisibilem, ad summum igitur poterit a posteriori per huiusmodi affectiones essentia quantitatis circumferri, & ita fecit Philo. 5. Met. cap. 13. dum dicitur quod quantitas per divisibilitatem dicitur, quantum esse divisibilem, ea quæ in Ant. ut notat Scot.

Secundo. Neque consistere potest essentia quantitatis in extremitate partium entitativa in primo sensu, ut nimirum dicit pluralitatem solam partium, & distinctionem entitativam illarum, quatenus hæc pars non est illa. Tum quia hæc extremitatem habet, & partium pluralitatem substantia corpora ex se circa quantitatem, nam utique circa quantitatem distinguitur essentialiter a substantia incorporea, & spirituali, nec per aliud distingui potest ab ea, quam per dictam extremitatem, quando quidem quantitas substantiam corpoream ab incorporea essentialiter non distinguit, cum sit accidens. Tum quia cum quantitas in substantia recipitur, vel tota quantitas recipitur in tota substantia, & pars in parte, vel tota in tota substantia indivisibiliter, ita ut omnes ipsas quantitatis partes applicentur eidem entitati indivisibili substantiæ, si primum ergo pluralitas partium substantiarum in substantia præcedit quantitatem, si secundum, ergo accidens divisibile recipitur in substantia indivisibili, quod repugnat. Tum quia etsi quantitas adveniens substantiæ possit illi tribuere partes extensionis accidentales, non tamen substantiales, quia accidens non causat suum subiectum, nec partes accidentis partes subiecti sui adæquat, sed contra. Tum quia manifestum est, non solum in capite esse distinctam partem quantitatis, quæ est in pede, sed etiam aliam partem substantiæ, alioquin eadem substantia indivisibilis secundum entitatem esset in pede, & incipere, immo & in toto corpore. Tum tandem, quia si consecraretur hostia secundum unam medietatem, & non secundum aliam, tunc pars substantialis consecrata desineret esse, alia remaneret, quæ & Deo expulsi potest sua quantitate, ergo ipsa quantitas in parte substantiæ remaneret, etiam antequam heret consecratio, subieciabatur, & non in alia, quæ desinit, atque ita necessario admittenda est pluralitas partium in substantia circa quantitatem. Vide Regentes Parisenses P. Phylor. quæst. 5. quæst. collat. 2. ubi optime hanc rationem deducunt de receptione accidentis divisibilis in subiecto indivisibili.

Nec valet communis Thomistarum responso, substantiam, ut natura præcedit quæ præcedit, habere pluralitatem partium in potentia non in actu, & in hoc distingui a se spirituali quia vel per habere partes in potentia intelligunt, quæ potentia excludat actum divisionis, & separationis, vel actum extensionem, vel saltem non habeat distinctas, sed distinctionem præcedet a quantitate, si primum, per hoc non tollitur, quod sit distincta, quia etiam cum substantia quantitati, ita se habent in potentia, quatenus non sunt divisæ, ac separate, sed neque dici potest secundum, nam substantia nequit mendicare entitatem suam partium a quantitate, sicut nullum subiectum univocaliter accipit suam entitatem a forma, quam recipit, neque distinctionem earum, quia si partes substantiæ sunt plures entitates ante quantitatem, & non una simplicissima, & indivisibilis entitas, iam etiam erunt distinctæ, quia distinctio super pluralitatem fundatur, & si entitas unius partis non est distincta realiter ab entitate alterius, utique per accidens superveniens non poterit huiusmodi realis identitas deservi, & per eius ablationem iterum reparari, ita quod ablata quantitate, quæ substantiam partes fecit distinctas, iterum sibi identificentur, & in unam coeant simplicem entitatem. Et pars substantiæ, quæ remanet in medietate hostiæ, non consecratur, & a Deo expulsi potest sua quantitate, utique sic remanens censeri debet realiter distincta, seclusa quantitate ab alia portione substantiæ destructæ ex vi consecrationis. Denique eadem sunt principia constitutiva, & distinctiva essentialiter, ergo si partes substantiæ non recipiunt entitatem a quantitate superveniente, neque distinctionem, vide Can. 1. Ph. q. 9. d. 3.

Nec minus valet alia responsio, quæ à Thomistis istam solet afferri, & Compl. guntur disp. 13. Log. quæst. 3. quantitate inesse substantiæ divisibile, non quidem supponendo eam divisibilem sed faciendo eam divisibilem, alioquin idem argumentum fieri posset contra omne aliud accidens, sic lux est in corpore non tenebroso, sed lucido, non quod lux supponat illum lucidum, sed quia efficit lucidum, quam responsoem probabiliter putant Amic. & Averl. cit. qui ait, substantiam, quatenus ordinatur nature præcedit quantitatem, esse indivisibilem privativè, id est, non habere in se formaliter divisibilitatem, sed aptam esse fieri divisibilem per quantitatem, aequitate substantiam non subiectum indivisibilitatis quantitatis, sed coextenditur, & redditur essentialiter diversas partes verè divisibiles per eandem quantitatem.

Sed contra, quia sicut forma præsupponit subiectum, & non efficit illud, ita etiam partes formæ materiales supponunt distinctas partes subiecti, & quibus educantur, & non illas efficiunt, ergo partes quantitatis supponunt partes substantiæ, sicut tota quantitas supponit totam substantiam, atque ita substantiam, ut quantitas supponit, divisibilis est positive, exemplum de luce nobis habet, tum quia sicut lux præexistit subiectum aptum, ut in ipso recipiatur, non tunc tenebrosum, sic quantitas subiectum præexistit capax eius, & consequenter divisibile, non indivisibile, tum quia falsum est, lucem recipi in subiecto lucido formaliter, esse etiam verum fit, nec recipi in tenebroso, tum tandem quia nullum accidens constituit subiectum, ut est susceptivum ipsius, at partium pluralitas reddit ipsum capax accidentis materialis, Vide disp. 7. Log. quæst. 2. art. 2. ubi rursus hæc responsio rejicitur, & Compl. confutatur.

Tertio. Neque consistere potest essentia quantitatis in extremitate partium in secundo sensu, ut nimirum dicit eam ordinem, & dispositionem partium in toto unita, & non immediate uni partem, & hæc immediate alteri unita, & non constantia, quod si quilibet videretur ab extremitate partium in primo sensu, per quem libet pars potest esse immediate unita culibus partibus, sicut hec habet partes intentionis, inter quas talis ordo non observatur, sed quilibet est immediata culibus in eadem parte subiecti. Tum quia ut etiam notavit Averl. loc. cit. conclus. 2. extensio in hoc secundo sensu, scilicet partium in toto, non est distincta ab extremitate partium in primo sensu, vel saltem illa concipi nequit sine illa, neque contra, unde cogitari nequit substantia corporea cum distinctione entitativa partium sine unione, & continuatione illarum, ad invicem, nam fit conciperetur sine unione illarum, & per indivisibilia substantiæ, iam non esset entitas corporea, sed potius in indivisibilia resoluta, & si conciperetur cum unione partium, conciperetur necessario etiam cum aliquo ordine illarum ad invicem, quia in indivisibile, quod copulat partem A. cum parte B., non utique copulat immediate cum parte C., & nec mente concipi potest substantia corporea sine tali ordine, ita ut unaqueque pars sit omnibus, & singulari immediate unita, & non potius una medietate alia. Tum quia etiam in partibus intentionis adhuc hic ordo observari potest, ac debet, quamvis enim omnes gradus qualitatis sint invicem compenetrati in eadem parte, vel pndio subiecti, adhuc tamen distinctus est primus gradus secundus, & tertio, adhuc ad invicem per indivisibilia uniri, & adhuc sic ordinari, ut primum sit immediatus secundus, & secundus tertio, quamvis hic ordo immutari poterit, si ponatur homogenei, Tum tandem quia quædo etiam extensio præcedit pro isto ordine, & dispositione partium in toto distingueretur ab extensione entitativa primi generis, & illa sine illa reperiri posset, non adhuc in hac secunda extensione essentia quantitatis poni deberet, cum talis ordo partium in toto haberi possit sine quantitate, ut patet in corpore humano, quod ut sit in eodem animæ subiectum, petat eandem dispositionem partium inter se, quæ appellari solet prout organo substantiæ seclusa quantitate, ergo non habetur hic ordo partium substantiarum per quantitatem. Vide disputationem cit. Log. ubi etiam hic motus rejicitur.

Quarto. Neque essentia quantitatis constituitur in actuali extensione locali, nam quia philosophantur, vel per hoc extensionem intelligunt præsentiam sitalem, per quam corpus in loco actu coextenditur, & partes corporis partibus loci, & in hoc sensu nullo proliis modo fulsineri potest hic dicendi modus, Tum quia si hoc distinetur positionem de genere quantitatis a positione de genere sitatis, & hæc uti præterit illi, ergo non sunt confundenda. Tum quia quantitas est accidens absolute tum, præsentia situalis respectivum, & concipi nequit sine actuali ordine ad locum, Tum quia præsentia situalis separari potest a quantitate, & hæc sine illa existere, ut absolute prius sine respectu posteriori, & de facto contingit in venerabili Sacramento, ubi corpus Christi existit cum sua quantitate sine locali extensione de genere sitatis, & omnia soli è probat Doctor in 4. dist. 10. quæst. 1. M. vel per extensionem localem intelligunt, non illam præsentiam sitalem, sed extensionem priorem illa, quæ aliud non sit, quam formalis, & actualis extra positio partium corporis in loco, de se tamen indifferens ad hunc, vel illum locum, præsentia vero situalis illi de viat, & illum determinat, ut sit in hoc, vel illo certo loco, ita ut per extensionem priorem substantia habeat, ut una pars non sit, ubi est alia, per posteriorem verò, de genere sitatis habeat substantiam, per singulas partes sit, vel ibi, & extensio prius non varietur in mutatione loci, sed semper eadem permanet, varietur verò varietur in quo sensu sustinet hanc sententiam Averl. loc. cit. ad quod

quod stante ista extensione locali, licet substantia reduci nequeat in punctum indivisibile loci, quia foret utique contra essentiam huius extensionis, potest tamen certa quadam pars per Dei potentiam compenetrari cum alia parte, ut in ligno bipalmari unus palmus cum alio, quia tunc non auferitur extensio, & extrapositione suarum partium, tam unius, quam alterius palmi per se, & ut magis explicite inferius parat. 17. sed: 5. non est deratione huius extensionis, ut quilibet pars actu sit extra omnem aliam partem in loco, sed factus est, ut sit extra aliquas, quod tandem servatur, quando non redit esse, ad punctum. Sed neque sic explicata hæc opinio defendi potest, tum quia adhuc in hac opinione defendi nequit, corpus Christi esse in Eucharistia cum sua quantitate, ut ibi ipsemet Averl. fatetur, quia omnes eius partes reducæ sunt etiam ad punctum specierum. Tum quia effectus formalis huius extensionis per ipsum esse constituitur unam partem substantiæ, ubi non est alia, at facta penetratione unius partis cum alia, ut in ligno bipalmari unus palmi cum alio, non adest talis effectus, quia unus palmus ubi alter existit, ergo non adest quantitas bipalmaris. Tum quia si quantitas absolute existit extensioem localem absolute, ita quod sine illa servari non potest, ergo tanta quantitas necessario requiritur tantæ extensioni locali, ut bipalmaris bipalmarem, sicut enim quantitas quantitatis constituitur per extensionem localem vage sumptam, ita individua essentia huius quantitatis constituitur per eam extensionem, ut bipalmaris per bipalmarem, unde nunquam dari poterit penetratio unius palmi cum alio servata quantitate bipalmari. Tum quia sicut actu esse in loco supponit existentiam rei locatæ, ita & essentiam quantitatis, quæ locatur, locus enim potest esse rei locatæ. Tum quia licet quantitas compenetrari ponatur ratio fundamentalis essendi in loco circumscriptivo, non tamen ponitur ratio formalis, & actualis, qualis est extensio localis. Tum quia Philo. posuit ultimum Cælum, extensum, & quantum, & tamen negavit esse in loco. Tum tandem quia quantitas est accidens absolute, ergo male statuitur eius essentia in actuali ordine ad locum.

Quinto. Neque essentia quantitatis constituitur potest in extensioe partium ad locum, ut illa aptitudo indicat in substantia formam quandam accidentalem, quæ reddat eam proximè capacem præsentie extensivæ, & divisibilis in loco, immo quæ naturaliter exigat, & requirit hanc præsentiam, non tamen actu eam collocet sic divisibiliter in loco, quod etiam probabiliter sustinet Averl. loc. cit. Tum quia talis capacitas reperitur etiam in substantia materiali, & oritur ex partibus ut habent extensionem in ordine ad se, & ad totum, sicut enim in se una est extra aliam, ita quoque circa quantitatem petunt naturaliter, ut una sit extra aliam in loco. Tum quia ex hoc, quod substantia spiritualis partibus caret, comaturalis modus eius essendi in loco esse simplex, & indivisibilis, ut nimirum sit tota in toto loco, & tota in qualibet parte loci, ergo ex opposito substantia materialis ex hoc, quod non est simplex, sed habet extremitatem partium, conaturalis modus eius essendi in loco erit extensus, & divisibilis, ita ut tum ut qualvis naturaliter in loco fieri repugnet compenetratio cum alia, & eius partium ad se invicem, sibi tamen repugnat naturaliter sit tota in toto, & tota in qualibet parte sparii divisibilis. Tum quia partes extensionis in qualitate per hoc distinguuntur a partibus intentionis seclusa omni quantitate, quod illa petunt extensionem in subiecto, non illæ. Tum tandem quia si substantia maneret sine quantitate, adhuc ex natura rei haberet præsentiam divisibilem, & extensam in loco, licet partes eius non haberent ream compenetratorem, nec illa substantia corporea cum alia, ut fusc probatur art. seq.

Restat igitur, ut essentia quantitatis constituitur in illa extremitate partium incompossibilem ex natura sua, & in actu primo in eodem loco, seu in immediata exiguitate extensionis impenetrabilis in ordine ad eundem locum, ita quod quantitas aliud non sit quam forma quadam accidentaliter absoluta, quæ superveniens substantiæ, ubi de se capax extra extensionis localis sine repugnantiæ ad compenetracionem, eam reddat capacem, immo naturaliter exigivam extensionis impenetrabilis unde non differat quantitas a substantia, vel qualitate corporeæ per habere plures partes extra se positas etiam in loco, sed per habere tales partes, quæ suprà natura sint incompossibiles in eodem loco, quales non sunt neque partes substantiæ, neque extensionis, quia licet istæ sint capaces extensionis localis, & iuxta naturalem earum constitutionem quodammodo petant unam esse extra aliam etiam in loco, non tamen est talis exigentia, & necessitas, ut oppositum etiam sine miraculo contingere nequeat, sicut est de partibus quantitatis. Prob. autem hoc pacto assertio nostra, quando a priori ratio formalis rei dignosci non potest, tunc investigari debet a posteriori, recurrendo ad aliquem effectum ita proprium illius rei, ut non ab alia re oriatur, tunc enim principium illius effectus est, ratio formalis illius rei, at videmus de facto, illius substantia corporeas esse impenetrabiles: igitur videndum est, quodnam sit principium illius effectus, scilicet substantia corporea plures in se claudere rationes, scilicet materiam, & formam, si est composita quantitate, & cætera accidentia, at si sine effectus hæc a substantia non oriatur, quamvis enim ex sui constitutione petat extensionem localem, hæc tamen exigentia non est talis, ut penetrationem profus excludat, nec oriatur a materia, & forma, quæ se compenetrant in composito, nec oriatur qualitate, quæ dicitur grossities, nec a quocumque alio accidente, sed præci-

quæ, a quantitate, ita ut posita quantitate, omni alio ablato, ponitur impenetrabilitas, posito omni alio, & sola quantitate seclusa, tollitur impenetrabilitas, ut fusc probat Scotus 4. distinct. 49. quæst. 16. §. Alii dicunt, & c. ergo principium istius impenetrabilitatis, & exigentia huius localis extensionis impenetrabilis erit, ipsamet essentia quantitatis. Accedit, quod essentia rei illa iudicatur a qua manit proprietates, ergo illi tribuuntur, sed omnes quantitatis proprietates flunt ab ista forma, exigentia extensionis localis per partes, sicut natura incompossibiles in eodem loco, ergo in ea consistit ratio quantitatis. Maior parte, Prob. minor, nam impenetrabilitas, quæ est prima passio, fluit a tali forma, ut Scotus docet loc. cit. divisibilitatis physica per instrumentum corporeum, quæ est passio quantitatis a tali quoque exigentia diversorum locorum originatur, ut ad eum declarat 4. d. 1. q. 5. F. provenit etiam ratio mensuræ tam activæ, quam passivæ, ex eo enim quia quantitas habet partes extensas impenetrabiles, potest una applicari alteri, & eam mensurare, vel mensurari, ergo &c. & ita etiam determinavimus disp. 7. Log. q. 2. art. 2.

Solvantur Objectiones.

IN contrarium obicitur 1. probando, quod essentia quantitatis consistat in divisibilitate, & extensione entitativa partium, vel saltem quod hic sit formalis effectus quantitatis, Tum quia Philo. 5. Met. c. 13. inquit, divisibilitatem per se primo competere quantitati, & cæteris per quantitatem, & communis responsio de divisibilitate in partes entitativas, & quantitativas, videtur inventa ad illudendum, nam ita possemus dicere, divisibilitatem etiam esse propriam qualitatum, ut est in partes qualitativas. Tum 2. quia Scot. ipse a dist. 12. quæst. 2. ait, qualitatem corpoream a quantitate separatam non esse actu divisibilem, sed tantum potentia remota. Tum 3. quia habere partes extensas est effectus formalis accidentalitatis, ut esse ab eodem, ergo talem extensionem ex se substantia non habet, sed a quantitate. Tum tandem quia si substantia haberet partes circa quantitatem, remota quantitate, una esset extra aliam, & una ubi non alia, atque ita extensio partium in ordine ad locum haberetur sine quantitate.

Respon. ad 1. ex Scot. 4. distinct. 1. quæst. 5. F. divisibilitatem, quæ est passio quantitatis, non esse quamcumque, sed eam, quæ reducit ad actum per impossibilitatem duorum in eodem loco, ratione cuius ferræ dividit lignum, & utrique divisibilibus hæc coeteris competet per quantitatem. Ad 2. rectè dixit Scotus ibi, qualitatem a quantitate separatam non esse actu divisibilem ab agente naturali, quod dividere nequit, nisi instrumentum corporeo, ad divisibilibus in partes entitativas, & integrales in eodem spatio impossibiles non est passio quantitatis. Ad 3. negamus, quod habere partes entitativas extensas, hoc est unam extra aliam, ita quod una non sit alias accidat rei materiali, & corporeæ, cum potius sit de conceptu eius essentialiter talis partium pluralitas ut sic, & per hoc essentialiter distinguatur re spirituali, verum tamen est, quod extensio in ordine ad locum sibi accidit, sicut & habere partes ad invicem impossibiles. Ad 4. si quantitate expoliatur, certum est, ad huc una parte extra aliam remaneret entitativa, quia non coirent in unam simplicem entitatem, sed an etiam una maneret extra aliam localiter, seq. artic. discutietur.

Secundo probatur, quod consistat in alia extremitate, & coordinatione partium in toto. Tum quia structura illius coordinationis partium in toto fieri nequit sine superficibus, & lineis, & punctis, quæ omnia sunt de genere quantitatis, & licet illa substantia corporea antecedenter ad quantitatem, etiam in ea præcedat extremitas partium entitativa. Tum 2. quia extremitas partium in ordine ad locum etiam in actu primo relationem involvit ad locum, ergo non potest in ea consistere essentia quantitatis, quæ est profus absoluta, sed potius consistit in extremitate partium in ordine ad se, vel ad totum. Tum 3. quia & Philosophus in prædicamento quantitatis explicuit essentiam quantitatis permanentis per positionem partium in toto, & ordinem ad se invicem, quod etiam fecit Doctor, Philosophum imitatus in 4. d. 10. q. 1. M. Tum tandem quia ordo partium ad locum est postio de genere sitis, non de genere quantitatis, ut ait Doctor ibid.

Respon. ad 1. negando quod extremitas partium in toto sumpta pro illa coordinatione non reperitur etiam in substantia seclusa quantitate, & quod etiam suo modo indivisibilia illa, quæ ad continuationem necessaria sunt, non reperitur in substantia, & qualitate, ut enim seclusa quantitate habent partes suas integrantes unitas, & continuas ita quoque habent continuativa illarum, ut ex nostris notat Simplicius de Doct. univ. tract. 2. dist. 6. numer. 2. 13. & magis constabit ex dicentis. Ad 2. concedimus, essentiam quantitatis esse mere absolute, & consistere non posse in extremitate partium in ordine ad locum, ut expresse tales respectu involvit, sed sicut licet essentiam accidentis absolute circumferri per inherentiæ aptitudinem ita per extremitatem aptitudinem partium in ordine ad locum licet in proposito explicare essentiam quantitatis, quæ utique erit principium exigivum talis extremitatis impenetrabilis. Ad 3. quando Philo. explicuit essentiam quantitatis per positionem partium in toto, certe positionem non simpliciter pro coordinatione illa partium præcise in toto, ut una sit alteri immediate unita, & non immediate omnibus, quia & distinctio partium, & illarum unio, & ordo ad invicem in substantia reperitur seclusa quantitate, sed ut ultra hunc ordinem addit etiam extremitatem in loco.

impenetrabilem in actu primo, quia actualis extreitas in actu secundo est positio de genere situs; non igitur insinavit Philof. essentiam quantitatis, & eius positionem praeficiendo ab omni ordine ad locum, sed tantum praeficiendo ab actuali extensione locali, & in actu exercito, quod etiam Scot. notat, ad 4. quae. 16. §. 4. *Ad 1. dicitur*, & ubi ait, dimensionem non fuisse a Philof. definitam, nec definiti posse sine aliquo ordine ad situm, & colligitur ex ipso Arist. contextu in praedicatione quantitatis, ubi ait, substantiam ratione talis positionis de genere quantitatis habere partes in toto, ita quod una in ordine ad aliam fit dextera, alia sinistra, unum sursum, alia deorsumque planè sunt differentiae loci; & in hoc sensu etiam locutus est Scot. Philofophum imitatus, & re vera ibi Doctor concedit tantum excludere ab essentia quantitatis positionem de genere situs, quae importat actuale ordinem ad locum, quae ideo illi accedit. Per quod patet ad 4.

12. Sed contra hanc nostram expositionem arguit Scotista alii, dicentes non trahere Scoti doctrinam ad doctrinam Recentiorum, quod & in multis aliis sepe nobis obiciunt, quantum tritam viam notamus ambulare Scotilatum, nam si Scotus dicit, positionem de genere quantitatis dicere ordinem partium ad totum, & ad se invicem in toto sine respectu ad locum, ergo expositio illa non est ad mentem Doctoris. Isuper ille respectus aptitudinalis extensionis ad locum est passio proveniens a quantitate, ergo illi debet assignari ratio formalis, quae sit fundamentum eiusdem. Denique quantitas est accidens absolutum actu deominans subiectum, quantum, & extensum, ergo effectus eius formalis non potest consistere in aliquo respectu aptitudinali, quare concludunt ipsi, effectum formalem quantitatis esse extensionem impenetrabilem partium in toto, hoc est, facere, ut una pars sit extra aliam impenetrabiliter, non aptitudinè, sed in actu, non quid impenetrabiliter quoad extensionem, sed quoad extensionem in ordine ad se in vicem, hoc est, quod una non possit subintrare aliam per identitatem; & inquit, hoc esse proprium significatum impenetrabilitatis, & nos abuti vocabulis, dum impenetrabilitatem rerum attendimus penes spatium, & res adinvicem compenetratas dicimus, quando coexistunt in eodem spatio, nam proprie compenetratae dicuntur, quando una transiret in aliam per identitatem, quae penetratio est impossibilis; ex actuali igitur extensione impenetrabili in hoc sensu partium in toto pulchra illa aptitudo, quam habent eadem partes ad extendi in loco, replere locum, & expellere se, & quaecumque aliam quantitatem ab eorum loco.

13. Respond. quando nos hic, & alibi aliquam amplectimur opinionem, quae Recentioribus placuit, & ea ostendimus fuisse Scoti opinionem, & ex illius principii necessitate deduci, certe non praetendimus trahere Scoti doctrinam ad doctrinam Recentiorum sed potius ostendere, Recentiores solidiores eorum opiniones non ex sua indole, sed ex antiquis Scholasticis, & praesertim Doctore nostro elicuisse; & in praesenti negotio Suar. qui nostrae est opinionis, cum ab initio amplexus fuisset Scoticum principium contra Thomistas, quod substantia divisibilis est, lecta quantitate, semper locutus est consequenter ad hoc principium in explicanda essentia quantitatis, & statum substantiae seclusa quantitate; & quando Doctor in 4. dist. 10. quae. 1. M. explicat essentiam quantitatis per ordinem partium in toto, secundo respectum ad locum, utique non excludit, nisi respectum de genere situs, de quo ibi tantum loquitur, hic autem est ordi- do actualis quantitatis ad locum, non autem aptitudinalis; adhuc tamen recte locutus est Doct. hanc extensionem impenetrabilem vocans extensionem in ordine ad se, & partium in toto, non exprimens ordinem ad locum, quia ut adnotavit quoque Hurt. disp. 13. Met. sect. 4. §. 39. hanc impenetrabilitatem bene vocatur extensio in ordine ad se, quia per illam partes extenduntur, & quantitate extra se quasi pelluntur, unde, & Christus in Eucharistia dicitur hac ratione retinere extensionem partium in ordine ad se, non tamen in ordine ad locum; ad non ob id excludit ordinem ad locum, & quamvis hic sit passio ipsius quantitatis, adhuc tamen per passionem habet nobis eius essentiam circumscribere, ut moris est in multis aliis, & eius effectum formalem, & quamvis quantitas sit essentia absolutum, potest tamen per se ad locum extendi, quod etiam ibi Scotista faciunt, dum explicant essentiam quantitatis per ordinem partium ad totum, & ad se invicem, hic enim ipse ordo etiam respectus est. Et dum ipsi assignant pro effectu formali quantitatis actuale extensionem impenetrabilem partium in toto, non quod situm, sed quod entitatem, quam una potest aliam subintrare per identitatem, & una non est, nec esse potest alia entitativè, certe talis impenetrabilitas reperitur inter partes substantiae antecedenter ad quantitatem, quia una pars integralis substantiae non est alia, nec esse potest & hanc extensio partium impenetrabilis in hoc sensu aliud inquam non est, quam extensio vel extreitas entitativa partium, quam Scotus emittit extendit substantiam ex se habere, & quantitate. Ad certè ipsi vocabulis abutuntur, dum penetrabilitatem, vel penetrationem attendunt penes transitum unius rei in alteram per identitatem, & non potius per similitudinem ambarum in eodem spatio, hoc enim ex vi nominis sonat penetratio duorum, id est coexistentiam illorum in eodem loco, & in hoc sensu accipiunt Doctores omnes penetrationis vocabulum & Theologi, dum tractant de dote subtilitatis, per quam in-

quirit corpus beatum posse penetrare corpus non gloriosum, & Philofophi omnes, dum inquit, non posse naturaliter dari corporum penetrationem (in alio enim sensu est etiam super-naturaliter impenetrabilis) in hoc sensu, quod magis est, etiam accepit D. Paulus, cum dicit ad Hebr. 4. *zelus possessorem, qui penetravit Calor, Israhel solum Dei*, ut ibi commentum explicat Patres; nec enim voluit in Ascensione Christum se i-ficari Deus (sua essentia accidentis actuale inherenteriam tollit ab eo, ita salva essentia quantitatis actuale extensionem potest ab se auferre.

14. Tertio arguitur, probando, essentiam quantitatis consistere in actuali extensione locali. Tum quia quantitas est forma dans suum effectum formalem in actu, ergo cum effectus eius formalis sit extendere rem in ordine ad locum, utique actualiter extendit subiectum, in quo reperitur. Tum 2. quia in hoc sensu appellatur quantitas molis, nimirum quia constituit magnitudinem per actualem extensionem, & per hoc designatur species eius, linea est longitudo, superficies addit latitudinem, corpus profunditatem, igitur esse quantum aliud non est quam esse extensum, longum, latum, & profundum, quod certe non est praesens in ordine ad se, sed maxime in ordine ad locum, & spatium, in quo ponuntur partes extra partes. Tum 3. quando dicimus, in Sacramento remanere quantitatem cum ceteris accidentibus, aliud non intelligimus, quam remanere extensionem illam, per quam occupatur locus, & spatium, ita arguit Averl. loc. cit. Tum 4. quia, ut obicit Gabriel, non potest quantitas separari a figura recta, vel curva, & figura concipi nequit sine actuali extensione. Tum 5. quia, ut obicit Ocham, extreitas per ordinem partium in toto qualis est positio de genere quantitatis, non solum facit, ut una pars sit distincta ab alia, sed etiam ut sit distant, quantum ad locum, & distantia non sunt inter se immediate unite, sed mediante quantitate, ut est distantia quaedam, & talis distantia non potest esse sine ordine partium in loco, cui quantitas communicatur. Tum 6. quia effectus formalis quantitatis est actu reddere partes substantiae unam extra aliam, vel hoc igitur significat, unam esse extra entitatem alterius, & hoc non, quia talem extreitas habet de se substantia vel extra locum alterius, & habetur intentum. Tum denique quia si essentia quantitatis non consistit in actuali extensione, & extrinseca, sed in aptitudinali tantum, & intrinseca, ad actum primum pertinetur, extensio quantitativa non erit distincta ab extensione entitativa substantiae, & aliorum accidentium, quia tunc sub extensione quantitativa poterunt pedes hominis esse in eodem puncto indivisibili cum ceteris membris, in quo casu nulla remanet extensio, aut partium extreitas praeter entitativam, quae etiam convenit partibus extensionis aliarum rerum, immò, & partibus intentionis qualitatis, quae compenetratae simul in eodem puncto indivisibili, una tamen remanet extra aliam entitativè.

15. Respond. ad 1. formam semper actu praesare effectum suum formalem actu, & cum quantitas sit principium exigitivum extensionis localis impenetrabilis actu communicat talem effectum subiecto, quod efficit, illud dominando actu exigitivum talis extensionis, unde actualis extensio extensionis localis est effectus formalis primarius quantitatis, non actualis extensio. Ad 2. quantitas appellatur moles, & magnitudo, quia reddit partes substantiae, quas afficit, incompossibiles in eodem spatio, & distincti loci occupatas, non autem actu distans locum occupantes, & in hoc sensu corpus quantum dicitur longum, latum, & profundum, quia habet principia exigitiva actualis extensionis in loco per longum, latum, & profundum, & haec principia sunt linea, superficies, & corpus de genere quantitatis. Ad 3. cum dicimus, quantitate remanere in Sacramento cum ceteris accidentibus, ideo intelligimus, remanere illam extensionem localem accidentium, quia intelligimus remanere quantitatem cum suo connaturali modo quantum, qualis est positio de genere situs, & est contra asserimus, corpus Christi esse in Sacramento cum sua quantitate nullam ibi concipiendo extensionem localem illius. Ad 4. duplex est figura, una intrinseca, & quantitas, quae tantum in positione de genere quantitatis afficit, & extrinseca, & situalis, quae fundatur in positione de genere situs, & de hac verum est conceptum posse in actu per extensionem loci. Ad 5. si Ocham accipit distantiam pro dimensione media inter unam partem, & alteram, cui illa non est immediate unita, verum est, positionem de genere quantitatis facere actu distare partes substantiae impenetrabiliter, ubi prius distabant penetrabiliter, sed si per distantiam accipit spatium interjectum, saltem est, positionem de genere quantitatis facere factu distare partes substantiae, si enim facit eas distare in actu primo, & in aptitudine, quatenus sapienter natura potest diversa loca, & in hoc sensu dicimus caput Christi in hostia localiter pede distare, & non tantum entitativè. Ad 6. constituitur quantitas partes substantiae unam extra aliam in ordine ad locum, at non in actu secundo, sed tantum in actu primo sensu nuper explicato. Ad 7. neg. confes. quamvis enim ipsi ad extensionem quantitatis possint membra humani corporis esse etiam in puncto indivisibili compenetrata, ut est modo de corpore Christi in Eucharistia, negatur, in isto casu pedes extra caput esse solum entitativè, & in ordine ad se, seu ad totum, adhuc enim pedes sunt extra caput, & ma-

est cum repugnancia penetrationis partium rei sitae ad invicem & hic est modus quantitativus, de quo loquitur Doctor loco citato, alius sine repugnancia praesare penetrationis, & hic convenit omnibus entibus materialibus, prout a spiritibus seceruntur. Ad 3. quantitas non addit frustra, quia sicut reddit partes subintrare adinvicem incompossibiles in loco, ita assert illi aptitudinem essendi in loco cum extensione impenetrabili ex quo etiam patet ad quartum. Ad 5. iam patet ex dictis non esse tantam exigentiam extreitas localis in partibus substantiae, sicut in partibus quantitatis, nam eam superare potest agens naturale, & compenetrando partes substantiae, & compenetrando in eodem spatio, sicut superare potest exigentiam frigiditatis in aqua, inducendo calorem in ea absque miraculo, at nequit superari exigentia partium quantitatis absque speciali miraculo, & ratio huius est, quia materialitas non est principium exigitivum loci divisibilis, ut excludit penetrationem, sed ut excludit modum essendi in loco spirituali, nempe totum in toto, & totum in qualibet parte, qui proinde competere nequit substantiae materiali, nisi intervenit specialis miraculi, sicut ratione quantitatis nequit competere corpori quanto penetratio absque speciali miraculo.

17. Quinto demum arguitur, quod non consistat in extreitate partium incompossibilium in eodem loco in actu primo, seu in principio exigitivo extensionis impenetrabilis. Tum quia prior est in quantitate ratio replendi, & occupandi locum, quam ratio expellendi aliam quantitatem, ideo enim expellit, quia occupat, ergo melius explicatur quantitas per virtutem occupativam, quam expulsi-vam, quae est impenetrabilitas, vel radix illius. Tum 2. quia si per virtutem hanc expulsi-vam explicetur, sequitur, quantitatem fuisse a natura primario ordinatam non ad extendendum substantiam, sed ad impediendum alterius corporis penetrationem. Tum 3. quia etiam habere partes inter se incompossibiles respectu loci convenit substantiae seclusa quantitate, ideo enim una pars est impenetrabilis cum alia, ut aiebat Averl. loco citato, quia habet esse extra aliam, & ideo una res est impenetrabilis loco cum alia, quia est in se extensa per suas partes, & est contra res spirituales, quia non habent hanc entitativam extensionem, ideo coexistere possunt cum alijs rebus, cum ergo extreitas impenetrabilis in loco oriatur proximè ex extreitate entitativa rerum, & haec reperitur in substantia materiali ante quantitatem etiam & illa reperiri debet. Tum 4. quia si impenetrabilitas esset ratio formalis, non posset quantitas fieri penetrabilis, sicut ex eo, quod brutum est irrationalis, nequit fieri rationale. Tum 5. quia si non dicitur ratio penetrabilis, est passio, & essentiam quantitatis esse radicem impenetrabilitatis, utique aequè bene poterit explicari essentia quantitatis per radicem divisibilitatis, & cuiuscumque alterius passionis eius. Tum denique quia eadem quantitas naturaliter per rarefactionem, & condensationem occupat spatium majus, & minus, ergo essentia quantitatis non consistit in ratione partium le excludendum ab eodem spatio, cum in condensatione consistuntur in eodem spatio.

16. Quarto probatur, quod consistat in simplici extensione aptitudinali ad locum divisibilem, praeficiendo ab impenetrabilitate. Primo, tum quia est communis sententia Scotistarum, substantiam materialem sine quantitate non remanere in loco, nisi definitivè, praesentialiter, sicut Angelus, quod ex Scoto de sumptis in 2. d. 12. quae. 1. D. & de solam quantitatem esse rationem fundamentalem essendi in loco circumscriptivè, & dimensivè, quod Scot. dicitur 4. dist. 10. quae. 3. & quod 10. H. ergo principium aptitudinis essendi in loco divisibiliter est ipsa quantitas. Tum 2. quia praesentia divisibilis, & situalis est modus ipsius quantitatis ex Scot. 4. d. 10. quae. 1. M. ergo quantitas consistit in principio exigitivo illius modi, quod circumscriptivum per extensionem aptitudinalem ad locum. Tum 3. quia si praesentia divisibilis, & circumscriptiva etiam naturaliter debet substantiae materiali ex vi suae materialitatis, jam frustra ponitur quantitas accidens ab ea realiter distinctum, nullum enim effectum formalem posset tribuere substantiae, cum inveniat illam actu extensam in ordine ad se, & aptitudinè in ordine ad locum. Tum 4. quia secundum communem omnium conceptum quantitatem a substantia distinguitur, quantitas est forma quaedam accidentalitatis, reddens substantiam proximè capace praesentiae extensivae, & circumscriptivae in loco. Tum 5. quia si semel additum, substantiam materialem ex vi suae materialitatis extreitate suam partium etiam in loco exposulare, jam quoque impenetrabiliter peteret esse in loco, ita ut actualis penetratio sibi repugnaret, & enim natura sua petit extreitate localem, jam contra ejus naturam dirèctè erit penetratio, quae est interitatis localis.

Respond. nequaquam esse novum in Schola Scotistarum substantiam materialem quantitate expoliatam adhuc retinere praesentiam divisibilem in loco, hoc enim asserunt & vetustiores Scotistae, & Recentiores, Regentes namque Parisiensis in hoc Cur-su. Physic. quae. 5. quae. 1. 4. collat. quereutes an materia seclusa quantitate sit in loco, & quomodo, dicunt, & sunt eorum formalia verba) *quod si de facto separaretur quantitas à materia, una pars materia posset manere extra aliam, & non esse in loco alterius praesentialiter, & definitivè, quia propter separationem quantitatis à materia non oportet partes eius alium locum praesentialiter habere ab eo, quem prius habuissent dimensivè, addunt tamen posse se invicem illas partes compenetrare in eodem loco, quia non habent dimensiones, quae penetrationis obstant; Tat. 1. Physic. quae. 3. not. 2. non semel ait, si substantia materialis in loco exillere, & à quantitate separaretur, adhuc ejus partes futuras inter se distaret, & distans praesentialitatis, Jo. de Magist. 1. Physic. quae. 6. ais praesentia quantitate à materia unam partem materiae adhuc esse extra aliam praesentialiter, unde subdit, quod ablati quantitate non mutantur partes materiae, sicut in Part. Schemata loc. cit. ad sextum, inquit quod separata quantitate substantia adhuc una pars substantiae esset hic, alia illic; Fuentes in Log. quae. 15. dist. 1. art. 5. expressè idem docet; cum verò inquit Doctor, materiam seclusa quantitate fore in loco definitivè, sicut Angelus, & non circumscriptivè, quo loquendi modo utatur etiam Scotista modo citati, accipit modum essendi in loco circumscriptivè impenetrabiliter, qualis est circumscriptio, quam asserit quantitas substantiae, & modum essendi in loco definitivè, ut excludit talem circumscriptioem, non autem ut excludit divisibilitatem, & extensionem praesentiae, quia ratione suae materialitatis adhuc substantia materiali repugnat ita in loco consistit, ut sit tota in toto, & tota in qualibet parte, ut dicimus art. seq. Cum enim inquit Doctor, solam quantitatem esse fundamentum, & rationem aptitudinalem essendi in loco circumscriptivè, loquitur tamen circumscriptioem impenetrabilis, quia aliquo fundamentum praesentiae divisibilis, & principium aptitudinis esse essendi in loco est corporeitas ex Scot. quod 1. 1. articulo. quae in substantia materiali quantitatem praedicat. Ad 2. distinguendus est duplex situs, alius*

est cum repugnancia penetrationis partium rei sitae ad invicem & hic est modus quantitativus, de quo loquitur Doctor loco citato, alius sine repugnancia praesare penetrationis, & hic convenit omnibus entibus materialibus, prout a spiritibus seceruntur. Ad 3. quantitas non addit frustra, quia sicut reddit partes subintrare adinvicem incompossibiles in loco, ita assert illi aptitudinem essendi in loco cum extensione impenetrabili ex quo etiam patet ad quartum. Ad 5. iam patet ex dictis non esse tantam exigentiam extreitas localis in partibus substantiae, sicut in partibus quantitatis, nam eam superare potest agens naturale, & compenetrando partes substantiae, & compenetrando in eodem spatio, sicut superare potest exigentiam frigiditatis in aqua, inducendo calorem in ea absque miraculo, at nequit superari exigentia partium quantitatis absque speciali miraculo, & ratio huius est, quia materialitas non est principium exigitivum loci divisibilis, ut excludit penetrationem, sed ut excludit modum essendi in loco spirituali, nempe totum in toto, & totum in qualibet parte, qui proinde competere nequit substantiae materiali, nisi intervenit specialis miraculi, sicut ratione quantitatis nequit competere corpori quanto penetratio absque speciali miraculo.

17. Quinto demum arguitur, quod non consistat in extreitate partium incompossibilium in eodem loco in actu primo, seu in principio exigitivo extensionis impenetrabilis. Tum quia prior est in quantitate ratio replendi, & occupandi locum, quam ratio expellendi aliam quantitatem, ideo enim expellit, quia occupat, ergo melius explicatur quantitas per virtutem occupativam, quam expulsi-vam, quae est impenetrabilitas, vel radix illius. Tum 2. quia si per virtutem hanc expulsi-vam explicetur, sequitur, quantitatem fuisse a natura primario ordinatam non ad extendendum substantiam, sed ad impediendum alterius corporis penetrationem. Tum 3. quia etiam habere partes inter se incompossibiles respectu loci convenit substantiae seclusa quantitate, ideo enim una pars est impenetrabilis cum alia, ut aiebat Averl. loco citato, quia habet esse extra aliam, & ideo una res est impenetrabilis loco cum alia, quia est in se extensa per suas partes, & est contra res spirituales, quia non habent hanc entitativam extensionem, ideo coexistere possunt cum alijs rebus, cum ergo extreitas impenetrabilis in loco oriatur proximè ex extreitate entitativa rerum, & haec reperitur in substantia materiali ante quantitatem etiam & illa reperiri debet. Tum 4. quia si impenetrabilitas esset ratio formalis, non posset quantitas fieri penetrabilis, sicut ex eo, quod brutum est irrationalis, nequit fieri rationale. Tum 5. quia si non dicitur ratio penetrabilis, est passio, & essentiam quantitatis esse radicem impenetrabilitatis, utique aequè bene poterit explicari essentia quantitatis per radicem divisibilitatis, & cuiuscumque alterius passionis eius. Tum denique quia eadem quantitas naturaliter per rarefactionem, & condensationem occupat spatium majus, & minus, ergo essentia quantitatis non consistit in ratione partium le excludendum ab eodem spatio, cum in condensatione consistuntur in eodem spatio.

Respond. rationem replendi, & occupandi in quantitate esse priorem ratione expellendi, seu impenetrabilitate prioritate universalitatis, quia ceteris rebus corporeis etiam convenit, licet animal in homine dicitur prius rationalitate; non tamen prioritate causalitatis, non enim absolute verum est, unam quantitatem expellere aliam, quia locum replet, sed cum addito, quia locum replet impenetrabiliter, unde impenetrabiliter se habet velut ratio specifica non trahens rationem replendi locum rebus omnibus corporeis convenientem, & in eo distinctus per ipsam explicatur ratio quantitatis specifica. Ad 2. neg. confes. quia in quantitate idem effectus est extendere substantiam impenetrabiliter, & impingere alterius quantitatis subingressum. Ad 3. fallum est, impenetrabilitatem ex sola extreitate partium entitativa provenire, cum potius proveniat ex extrativa extreitate talis partium, quae sapienter natura exigit proreus necessario distincta loca, quales sunt partes quantitatis, ex extreitate verò entitativa solum sequitur, quod petant res corporeae esse divisibiliter in loco, non ut divisibiliter excludit penetrationem, sed ut excludit modum essendi in loco distinctivum, & spirituale, totum in toto, & totum in qualibet parte, qui per corporeas proreus repugnat naturaliter, & Averl. in hoc lib. contradicit, cum ibidem asserit, impenetrabilitatem seclusa essentia quantitatis, sed id tantum dicitur, quia non oritur ex sola extreitate partium entitativa, quae etiam secundum ipsam in substantia reperitur ante quantitatem. Ad 4. quantitas, dum impeditur a Deo à sua actuali impenetratione, & expulsi-vone; dicitur à Deo reddi penetrabilis, ut icit negationem actus secundi, scilicet impenetrationis, non negationem actus primi scilicet impenetrabilitatis, quo sensu dicitur brutum irrationalis, quia irrationalitas in brutum modum dicit negationem ratiocinandi, sed etiam actus primi. Ad 5. melius explicatur ratio quantitatis per impenetrabilitatem quam per ceteras passiones, quia haec est omnium prima, & rationi formali proximior. Ad 6. qui tenent per rarefactionem, & condensationem acquiri novam quantitatem, & antiquam deperdi, facile le expendunt, negando assumptum; Alii dicentes manere semper eandem quantitatem, negant consequentiam, quae sicut ratio, cur motus localis fiat in tempore, est essentia ipsius motus ratio verò, cur fiat tanto tempore, vel tanto, provenit ex potentia motiva, ex varia ejus applicatione, ex resistentia medii, & aliis, ita nunc dicendum ejus applicationem in secundum esse effectivum loci extensi indeterminatè, ita ut naturaliter non possit esse

tanta condensatione, quae redigat corpus quantum ad indivisibile loci, quod vero habeat tantam, & tantam extensionem, non provenit à quantitate realem, sed ab aliis accidentibus, sicut etiam, quod fit in hoc, vel illo loco, sibi accidit ab extrinseco, quae responso pro nunc sufficit, res enim pertinet ad lib. de Gen. hoc certum est, condensationem non fieri per compenetrationem, ut ibi dicemus disp. 4.

ARTICULUS II.

Offenditur distinctio realis quantitatis à substantia corporea, & ceteris ejus accidentibus.

18 Dicendum est, quantitatem esse accidens realiter distinctum à substantia, & aliis accidentibus materialibus. Concl. est Scot. in 4. d. 12. q. 2. §. Ad questionem, & in 2. d. 2. q. 9. & d. 12. q. 1. quem omnes Scotistae sequuntur, alii 1. Phys. alii in 4. dist. 12. & D. Tom. 3. p. 9. 77. art. 2. & in 4. dist. 12. q. 1. art. 1. & est communis omnium sensus contra Nominales; & prob. 1. auctoritate Philosophi, qui 1. Phys. text. 15. distinguunt quantitatem, sicut qualitatem, à substantia, & 4. Phys. 76. ait solam quantitatem seclusa substantia esse loci occupativam, & 2. de Anim. 65. docet, substantiam esse sensibilem per accidentia, quantitatem vero per se, & 3. Met. tex. 17. ex professo probat, quantitatem realiter non esse substantiam, quod interim diserte repetit 7. Met. tex. 8.

Deinde probatur ex principiis nostrae fidei, quod docet, in Eucharistia desinere substantia panis, & vini remanere dumtaxat species, scilicet accidentia eorum ut declarat Concil. Trid. sess. 13. can. 2. sed si desinere eorum quantitas panis, non remaneret omnia accidentia panis, & converso, quae ibi fit, non solum debet dici transubstantiatio, sed etiam transaccidentatio, quia non sola substantia panis, sed etiam eius quantitas converteretur in corpus Christi; nam, & si Nominales non ponant, quantitatem substantiae esse accidens realiter distinctum ab ea, adhuc tamen aliquam distinctionem agnoscunt inter eas, aut ex natura rei, aut penes connotationem, nam alia ratione res dicitur substantia, & alia ratione quanta. Accedit, quod si quantitas non maneret, in qua veluti in communi subiecto illae qualitates haerent, sapor, color, odor, non possent assignari ratio, quare uno illorum accidentium moto, moveantur etiam alia simul ab illo dissoluta, quod si Nominales dicant, id esse miraculum, in contrarium est, quod non sunt fingenda miracula, ubi necessitas non cogit, alioquin etiam dicerentur, quod in hostia consecrata disgregare vinum est miraculum, quia ad hoc, ut albedo naturaliter vinum disgreget, requiritur proprium subiectum, quod ibi non est in Nominalium sententia. Insuper secundum eos quantitas formaliter est extensio localis, seu substantia ipsa, vel qualitas, quatenus habet partes extra partes in loco, at substantia, & qualitates corporis Christi in Eucharistia reperiuntur sine hac extensione, ergo sunt à quantitate realiter distincta. Resp. Rubion. cum ceteris Nominalibus loc. superius cit. negando consequ. quia Deum facere substantiam, vel qualitatem sine quantitate, non est, ipsum facere substantiam sine quantitate tanquam sine aliqua re ab ipsa distincta, sed est, ipsum facere substantiam partes penitus indistinctas, quod fieri potest, nullo distincto à partibus destructo, sicut & contra partes substantiae, vel qualitates indistinctas possunt distingi, & extendi nullo eis addito in re extra, quia eadem res dicitur substantia, vel qualitas, ut absolute sumpta, dicitur vero quantitas ut sic dispositas habens partes. Sed hoc commune, & frequens Nominalium effugium ad connotatas fatis praedictur virtute illius principii, quod saepe supra ursumus, & inferius urgebimus, nempe dari non posse mutationem physicam in rebus ante intellectum abique aliqua re, aut modo reali denuo producto, vel acquireto, neque dari transitum realem à contradictorio in contradictorium sine mutatione reali in aliqua re, quia non possit assignari ratio, cur haec pars contradictio modo verificetur, & non prius, cum igitur substantia est in loco extensa, & deinde fit inextensa, vel est contra, transit à contradictorio in contradictorium, & modo à parte rei realiter se habet, quae prius ergo sic extensa, vel inextensa aliquid re, vel mutationem vel dependentiam, & inquit Rubion, rem esse quantum, aliud non esse, quam inquam, habere partes sic dispositas in loco, quas ita dispositas non habebat, cum erat in puncto reducta, quatenus, vel illa talis partium dispositio addit aliquid super partes substantiae, vel non: si nihil, ergo semper fuit substantia illa quanta, & per locum extensa, cum semper illas partes habuerit; si aliquid, ergo cum in puncto existens id non haberet, clarè deducitur, substantiam esse à quantitate realiter distinctam, nec curamus, an sit quid distinctum, ut res à re vel modus, ut quid positivum, vel negativum, nobis sufficit, ita distinguat substantia esse posse sine illo.

19 Primum prob. nostra Concl. naturali ratione; si quantitas realiter distincta à substantia corporea, & ceteris accidentibus materialibus, sentitur, una à quantitate naturali penetrari cum alia, quod est in sum, Probatur seclusa, nam in unoquoque composito materiali entitas materiae, formae substantialis, & accidentium sunt simul in eodem loco, sed per Adversarios singulae istae entitates sunt etiam quantitates, ergo una quantitas penetratur cum alia. Respondent Nominales, illa entia quanta solum non posse naturaliter penetrari, quae per se sub-

sistent nec ordinantur ad constituendum, & perficiendum aliud, idque à natura factum est ad servandum debitum ordinem universi nisi in huiusmodi entia se penetrarent, contingeret vacuum in universi, quae vero ordinatur ad constituendum aliud, & vacuum in diuerso forma, & materia, & accidentia materialia, posse utriusque naturaliter, immò, & de facto penetrari. Contra, quia partes entitativae, ac integrales ejusdem corporis v. g. aquae, non subsistunt per se, & ordinatur ad perficiendum totum integrale, sicut materia, & forma ordinantur ad constituendum essentiale, ergo possunt, ac debent se naturaliter penetrare, sicut de facto penetrantur materia, & forma; & certè accidentia eucharistica, albedo, sapor, odor, ex natura sua ordinantur ad aliud cum aliis accidentibus, & corporibus, ergo debent penetrari cum aliis accidentibus, & corporibus, & tamen una hostia consecrata non penetratur cum alia, nec cum alio corpore. Respondent, non penetrari, quia miraculose exiit per se, & in tali statu se habent, ac si non ordinarentur ad perfectionem, & constitutionem alterius, unde sicut habent modum per se subsistentis, ita habent modum rei impenetrabilis. Contra, ergo albedo & sapor in eadem hostia se penetrare non debent, quia utrunque illorum accidentium habet modum per se subsistentis, quod tamen est contra experientiam.

Resp. Ariag. disp. 5. Met. fec. ut defendat hoc Nominalium figmentum, quod licet recedat substantiam ex vi consecrationis, manent tamen ubicationes ejus, quae proximè fundant impenetrationem. Haec solutio contenta est disp. 7. Log. q. 2. ab initio, tum quia modus qualis est ubi dicitur non potest conservari sine re, cuius est modus, tum quia manus non potest conservari in eodem loco compenetrare, quia unumquodque necesse est habere ubi non se penetrant, tum tandem quia haec ratio albedo, & sapor in hostia non se penetrant, quia peculiaria, & distincta habent ubicationes, ut suo loco dicemus, & ipse concedit.

20 In contrarium obijciunt Nominales. Primum, quia idem corpus invariatur quoad omnia esse potest magis, & minus quantum, eadem enim aqua, quae prius occupabat duos palmos, per congelationem deinde resinguitur ad locum palmare, ergo quantitas non est accidens realiter distinctum à substantia, sed est eadem substantia ut respondens loco extenso, quae cum respondet majori loco, dicitur magis quanta, cum minori minus quanta. Deinde quia substantia, circumscripto quocumque accidente à se realiter distincto, habet omnes effectus, qui dicitur à quantitate formaliter potest venire, nulla enim extreitas partium reddunt partes manus caliditas, quas non praesupponant tales, & sic de singulis, ad hoc enim in situtae sunt formae, ut per eam communicationem tribuant subiectis effectus formales, quos de se non habebant.

22 Secundo obijciunt. Tum quia non solum substantia materialis, sed etiam singularitates ei inherentes sunt extensae, non solum entitativae, sed etiam quantitative, ergo quilibet habebit suam extensionem, atque ita non dabitur sola quantitas substantiae, à qua & qualitates dicantur quanta, quia forma non demominat, nisi subiectum, quod informat, sed tot quantitates erunt, quod accidentia in subiecto illis realiter identificantur. Tum 2. quia eadem sunt species quantitatis, & substantiae, & qualitates, inquantum sunt res corporeae, & divisibiles, in his enim omnibus reperitur linea, superficies, & corpus, ergo quae substantia non est nisi substantia, & qualitates, quatenus extensae, & divisibiles. Tum 3. quia qualitas non est intensa per accidens superadditum, sed tantum quia sunt plures partes qualitates in eodem situ, ergo partes substantiae dicuntur extensa, & quanta sine accidente superaddito per solam pluralitatem partium in alio, & alio loco.

Resp. ad 1. negando consequ. unica enim quantitas existit in quolibet individuo, quod sicut per se formaliter extendit substantiam, ita etiam extendit reliqua accidentia quantitativae, scilicet impenetrabiliter, & sufficit, quod singula inhaerent subiecto extenso, ut potest dicantur quanta, & extensa, tum quia omne, quod recipitur, per modum recipiens recipitur, cum in suo esse à subiecto recipiente dependet, & quantitas non derivat denominationem suam in qualitates per modum formae informantis, sed potius per modum subiecti recipientis, ut diximus disp. 3. quest. 3. art. 2. Ad 2. concedimus, absolute loquendo, assumptum, cum enim tam substantia, quam qualitas corporea seclusa quantitate habeant suas partes integrales unitas, & continuas, etiam à indivisibilibus continuativa debent habere, appropriatae tamen, & peculiari quodam modo admitti debent in quantitate, quia haec loca est, quae molem facit, & corpora magnificat per longum, latum, & profundum, immo in sensu, quod loquitur Phil. de Continuo 6. Phy. continuas in sola quitate reperitur, quia ut patet ex demonstratione, quae ibi facit de punctis, loquitur de continuitate, quae facit molem, & ponit unam partem extra aliam impenetrabiliter, quae planè continuas non nisi in quantitate reperitur, & in ceteris rebus per ipsam. Ad 3. dicitur intentione, extensione comparari posse, & ad partes formaliter constituant intentionem, vel extensionem, & etiam ad subiectum, cui communicatur intentio, & extensio, ut igitur generat partes, debent uniformiter comparari, si enim ut intensio non distinguatur realiter à partibus, ita, neque extensio, & sicut qualitas subiectum intendens realiter distinguitur ab eo, ita etiam quantitas subiectum extendens.

23 Tertio obijciunt, quod si quantitas est accidens à substantia realiter distinctum, poterit utique Deus substantiam in instanti à quantitate separare, tum autem vel manebit substantia illa adhuc

quod est quantum, non esse sic divisibile, at quod est sic divisibile, est actu localiter extensum ergo quantum est actu necessario localiter extensum, Resp. quod quantum sine actuali extensione esse sic divisibile, at hanc divisiuitatem non posse ad actum proximè reduci, nisi quantum illud sit sub modo quantitativo, & in hoc sensu dicimus, non esse sic divisibile, scilicet non potens tota proxima, quo sensu loquimur sub humiditate dicemus non esse compositibile.

21 Ad aliud, neg. assumptum, ad probat. negamus, substantiam, & qualitatem habere extreitas partium incompossibilem, & physicam divisiuitatem seclusa quantitate, quamvis enim habeant plures partes extra se postas etiam in ordine ad locum, & ex sua materialitate peccant praesentiam divisibilem, attamen haec exigentia non excludit necessarium penetrationem, sed tantum modum spirituales essendi in loco, totum in toto, & totum in qualibet parte, & prorsus falsum est, extreitas partium in loca impenetrabilem, ex sola, & absolute partium extreitas entitativa provenire, ut dicitur est art. praec. contra hanc solutionem etiam arguit Rubion. loc. cit. quoniam nulla apparet ratio, quare partes accidentis diversae diversae substantiae partes praesupponant extra se postas, & entitativae, & finalitatis, magis sint aptae naturaliter inter se distare positive, scilicet cum repugnantia ad penetrationem, quam partes substantiae, quas praesupponunt, ergo extreitas localis positiva competit etiam naturaliter partibus substantiae, & non privativa tantum, id est sine repugnantia ad penetrationem. Resp. neg. assumptum, hic enim est effectus formalis quantitatis, partes substantiae, quae praesupponuntur positivam in ordine ad locum non habebant inter se efficere incompossibiles; quod etiam nocimus in ceteris accidentibus, partes albedinis reddunt partes partibus albas, necesse praesupponunt tales partes caloris reddunt partes manus caliditas, quas non praesupponant tales, & sic de singulis, ad hoc enim in situtae sunt formae, ut per eam communicationem tribuant subiectis effectus formales, quos de se non habebant.

22 Secundo obijciunt. Tum quia non solum substantia materialis, sed etiam singularitates ei inherentes sunt extensae, non solum entitativae, sed etiam quantitative, ergo quilibet habebit suam extensionem, atque ita non dabitur sola quantitas substantiae, à qua & qualitates dicantur quanta, quia forma non demominat, nisi subiectum, quod informat, sed tot quantitates erunt, quod accidentia in subiecto illis realiter identificantur. Tum 2. quia eadem sunt species quantitatis, & substantiae, & qualitates, inquantum sunt res corporeae, & divisibiles, in his enim omnibus reperitur linea, superficies, & corpus, ergo quae substantia non est nisi substantia, & qualitates, quatenus extensae, & divisibiles. Tum 3. quia qualitas non est intensa per accidens superadditum, sed tantum quia sunt plures partes qualitates in eodem situ, ergo partes substantiae dicuntur extensa, & quanta sine accidente superaddito per solam pluralitatem partium in alio, & alio loco.

Resp. ad 1. negando consequ. unica enim quantitas existit in quolibet individuo, quod sicut per se formaliter extendit substantiam, ita etiam extendit reliqua accidentia quantitativae, scilicet impenetrabiliter, & sufficit, quod singula inhaerent subiecto extenso, ut potest dicantur quanta, & extensa, tum quia omne, quod recipitur, per modum recipiens recipitur, cum in suo esse à subiecto recipiente dependet, & quantitas non derivat denominationem suam in qualitates per modum formae informantis, sed potius per modum subiecti recipientis, ut diximus disp. 3. quest. 3. art. 2. Ad 2. concedimus, absolute loquendo, assumptum, cum enim tam substantia, quam qualitas corporea seclusa quantitate habeant suas partes integrales unitas, & continuas, etiam à indivisibilibus continuativa debent habere, appropriatae tamen, & peculiari quodam modo admitti debent in quantitate, quia haec loca est, quae molem facit, & corpora magnificat per longum, latum, & profundum, immo in sensu, quod loquitur Phil. de Continuo 6. Phy. continuas in sola quitate reperitur, quia ut patet ex demonstratione, quae ibi facit de punctis, loquitur de continuitate, quae facit molem, & ponit unam partem extra aliam impenetrabiliter, quae planè continuas non nisi in quantitate reperitur, & in ceteris rebus per ipsam. Ad 3. dicitur intentione, extensione comparari posse, & ad partes formaliter constituant intentionem, vel extensionem, & etiam ad subiectum, cui communicatur intentio, & extensio, ut igitur generat partes, debent uniformiter comparari, si enim ut intensio non distinguatur realiter à partibus, ita, neque extensio, & sicut qualitas subiectum intendens realiter distinguitur ab eo, ita etiam quantitas subiectum extendens.

23 Tertio obijciunt, quod si quantitas est accidens à substantia realiter distinctum, poterit utique Deus substantiam in instanti à quantitate separare, tum autem vel manebit substantia illa adhuc

quod

extens per totum spatium, ubi prius erat, vel in punctum confluer illius spatii, hoc secundum dici non potest, quia talis fluxus fieri deberet per motum localem, & sic in tempore, ergo cum quantitas auferatur in instanti, toto illo tempore sequenti, quo duraret fluxus partium substantiae ad indivisibile loci, partes illae existerent divisibiliter in spatio; si dicatur primum, quod maneat extensa per totum illud spatium, vel ita intelligitur, ut fit tota in toto, & pars in parte, & sic jam adhuc erit quanta, cum fundamentalis ratio essendi in loco tali modo, scilicet circumscriptive, sit sola quantitas, vel ita intelligitur, ut fit tota in toto, & tota à quolibet parte ad mensuram Angeli, & sic ex natura rei abiguntur in loco naturaliter solum consentire rebus spiritualibus ob carentiam partium integralium, quas cum adhuc retinet substantia corporea sine quantitate, habet etiam repugnantiam ex natura rei ad esse in loco modo spirituali. Respondet Socin. 5. Met. q. 22. substantiam corpoream sine quantitate existere non posse, quia implicat, entitatem divisibilem in partes integrantes posse simul dividi in omnem suam partem, quod cogeretur in tali separatione quae tunc auferretur à substantia principii formale, quo partes illae uniebantur, nam illae habent unionem continuationis, quae est formaliter à quantitate, igitur ex distinctione reali quantitatis à substantia, ait Socin. sentit solam posse substantiam conservari sine hac, aut illa quantitate, non tamen substantiam à quantitate posse men sine omni. Sed magis negatur, substantiam à quantitate posse separari, & sine à Deo conservari, tum quia de facto videtur magis poterit substantiam separare à quantitate, & separata conservare, magis enim pendet quantitas à substantia, quam e contra, sicut universaliter magis pendet accidens à subiecto, quam e contra; tum quia omne absolute prius altero, à quo realiter, & essentialiter distinguitur, (ut excludamus subiectum respectu passionis, partes physicas respectu totius) potest esse sine illo, tum quia non minus necessaria connexionem, si ad hanc recurrant (ut solent) videtur habere actualis extensio localis cum quantitate, quam quantitas cum substantia, ergo sicut de loco separatur quantitas, ita de substantia separatur quantitas, quia quantitas ratione localitatis potest separari substantiam à quantitate tum tandem, quia solum est, substantiam à quantitate tum tandem, quia solum est, & ut est substantiam non habere suam continuitatem ante quantitatem, & ut est totum integrale, pendere à quantitate in genere causae formalis, & ideo esse à quantitate inseparabilem, ut dicit Maffius 4. Phys. c. 2. q. 1. in fine.

24 Resp. Hier. Pla. 1. Phys. cap. 2. q. 2. & videtur accepisse à Durand. 2. dist. 37. p. 2. q. 1. concedendo, posse substantiam à quantitate separatam conservari, sed tum non habere ubi ubicationem, vel praesentiam, quare diceretur esse in seipso, non in loco, ut dicitur Thomistae de Angelo non operante. Sed neque hoc bene dicitur? Tum quia in eo loco non solum erant partes quantitatis, sed etiam partes substantiae quantitate affectae, ergo ad hoc ut partes substantiae cessent esse in dicto spatio non satis est in eo cessent partes solius quantitatis. Tum quia substantia praesentiam à quantitate ratione sui entitatis nata est fundare praesentiam ad spatium, ut videmus in substantiis immaterialibus, ergo & substantia materialis poterit eam fundare seclusa quantitate, quia ita potest dici iudi suas ab hoc loco sine quantitate, sicut Angelus. Tum quia quantitas non affert rebus praesentiam, & ubicationem, cum haec conveniat singulari rebus per suam entitatem indistinctam a loco, sed solum affert praesentiam impenetrabilem, & circumscriptivam, ergo cessatio quantitatis in loco non est cessatio substantiae in loco, sed tantum cessatio tali modo, scilicet impenetrabiliter. Tum tandem quia etiam si responso haec admitti posset, ex hypothese, quod substantia quantitate expoliata extra Universum foret, ubi locus non est, attamen supposito, quod fit in universo, necessario dici debet esse in aliquo loco, si enim in instanti quod spatium à Deo esset in hoc gymnasio illa substantia, sine etiam potest expoliationem inter latera huius gymnasii adhuc remaneret, nec per fenestras evolas-

Resp. Averſa q. 22. sect. 1. cum multis aliis, quod in eo casu tota substantia reduceretur in punctum, vel ad exiguum quandam partem illius spatii, sed quomodo fieret illa reductio in punctum, non omnes conveniunt, licet enim concedant omnes, non posse fieri per motum localem, quia hic nequit fieri in instanti, sed in tempore, & in eo tempore substantiam occuparet locum extensum, dicitur tamen aliqui, quod fieret per mutationem localem, quae non includit totam realitatem motus ejusdem rationis cum ea, quae Angelus virtute sua transit ab extremo ad extremum non transeundo per medium & cum ea, quae Christus fit praesens in Sacri. in instanti terminatione consecrationis sine motu & Caelo ad terram, & hanc terminationem translativam in instanti partium singularum ad punctum spatii, quidam volunt fieri virtute divina, quidam sequi ex natura rei ex sole quantitate, & ablatione, quia sicut Angelus existens in substantia divisibili potest in instanti se ponere in puncto, ita partes illius substantiae ablata quantitate possunt in punctum se colligere, quia tota repugnantia simplicitatis obicitur ex quantitate. Alii tamen dicunt, hanc reductionem partium substantiae in punctum fieri sine ullo motu, aut mutatione locali, sed per ablationem rationis formalis, quae partes illae extendebantur in spatio, & inter se distabant nam dupliciter possunt partes non distare, vel quia proximè sunt per motum, aut mutationem localem, vel per ablationem rationis formalis, quae distabant, & hoc secundo modo fierent indistinctae ex natura rei in illo casu.

25 Sed fluxus iste in eo casu substantiæ materialis in punctum nullo illorum modorum bene salvatur; Non in primis bene salvatur per solam ablationem rationis formalis substantiam extendentis in spatio; Tum quia hæc non est quantitas, ut nuper dicebamus, cum unaquaque res per propriam præsentiam dicatur à spatio, in quo est, indiffinita, atque ideo alia est præsentia partium substantiæ, alia partium quantitatis, quare sicut entitas substantiæ potest manere sine entitate quantitatis, ita respectus præsentia fundatus in partibus substantiæ manere potest sine respectu fundato in partibus quantitatis. Tum quia intelligi nequit tam esse aliquid ubi prius non erat, nisi sit ibi de novo producta, vel adducta, at non possunt partes substantiæ consisti in puncto, ubi non erant prius per productionem, quia supponimus substantiam conservari, & solam quantitatem destrui, adducto vero intelligi non potest sine mutatione locali. Tum quia ablatio quantitatis est actio negativa, & consuetudo partium substantiæ in puncto est actio positiva, & acquisitio novæ præsentia. Neque bene salvatur per mutationem localem ex vi ablationis quantitatis ex natura rei sequentem; Tum quia, ut nunc dicebamus, ablatio quantitatis est actio negativa, ergo transitus ille simulaneus partium in punctum, cum sit actio positiva, nequit formaliter esse ex vi ablationis quantitatis. Tum quia etiam si concedamus, Angelum in instanti posse se transferre ab extremo ad extremum, non transiendo per medium in sensu, quo Scot. docet 2. dist. 1. q. 12. C. ratione sua simpliciter, in nullo tamen sensu id potest concedi de substantia materiali ratione sue materialitatis. Tum quia ex A. Phys. habetur, quod si a vase in instanti tolleretur mediæ, quod eius latera faciebant distare, non propterea illa latera concurrerent in instanti ergo etiam si admittamus, partes substantiæ esse inter se distantes ratione quantitatis, non idcirco si illa auferatur in instanti, debemus dicere, statim sequi ex natura rei concursum, & fluxum instantaneum omnium illarum partium ad punctum. Tum quia etiam si concedamus, absque novo miraculo posse contingere penetrationem omnium illarum partium ad invicem in puncto, quia ablata est quantitas, quæ eas reddebat incompossibiles, non propterea sequitur, quod ad eus ablationem statim ex natura rei debeatur materialis substantia non quantæ punctum indivisibile ut locus, cum hoc non debeatur substantia immateriali ex natura rei, & quæ magis videtur. Tum tamen quia quando sunt duo entia absoluta, quorum unum est prius alio, ex mutatione facta circa posterius, non sequitur necessario mutatio circa prius, nisi in eis, quæ pendet à posteriori absoluto, at substantia nec in se, nec in sua præsentia pendet à posteriori absolute, ergo. Nec tandem bene salvatur per mutationem à Deo factam, quæ translativa sit in instanti omnium illarum partium in punctum, ut ait Averl. quia quantum est de substantia suæ naturæ relicta sine intervenitu novi miraculi præter illam ablationem, quaeritur enim si Deus expoliaret substantiam quantitatem, nec ullam proliam positivam adjungeret mutationem, qualem statim, qualemve præsentiam sit habitura ad spatum, in quo prius erat; nulli enim dubium est, quod si Deus adjungere vellet talem mutationem, utique ex vi illius singularis substantiæ partes in punctum fluere.

26 Resp. Fonseca 5. Met. cap. 1. 2. quæst. 2. sed 3. ad 4. substantiam in tali casu manifestam in eodem toto loco prius non tamen eo modo, quo prius conscriptivè per partes extra partes, sed definitivè ad instar substantiæ spiritualis, totam in toto, & totam in qualibet parte, quam responsum multi amplectuntur Scotiste, veluti expressè insinuat à Doctore 2. dist. 12. quæst. 2. D. & quia talis mutus partium transitus ad locum alterius fieri nequit sine locali mutatione, quidam ajunt, talem mutationem ex natura rei contingere ex sola ablatione quantitatis; quidam vero fieri divinam virtute in eodem instanti, ut tota illa substantia, & singulae eius partes collocentur in omnibus partibus spatii sine transitu per medium, & ita ubi caput esset, ibi manus, ibi crura, ibi pedes existerent, & c. contra.

Sed plane responso hæc cæteris esse intolerabilior, quamvis enim gratis concedamus, Deum efficere posse, ut substantia materialis sit tota in toto, & tota in qualibet parte spatii, ut de facto manet Christi corpus in hostia, id tamen fieri nequit sine novo miraculo etiam postu prior, scilicet separatione quantitatis. Tum quia hic modus essendi in loco indivisibiliter connaturalis est spiritibus, quia caret multitudine partium integralium, & hæc ratioe ubique sunt, etiam in puncto ubi sunt secundum se totos, & necessariò ubi habent totum suum esse, ergo quia substantia materialis citra quantitatem habent talem partium multitudinem, & extensitatem, non necessariò ubi sunt ex natura rei habent totum suum esse, sed sicut totum suum esse ex multis constar partibus, ita secundum unam partem est præsens huic spatio, & secundum aliam alteri. Tum quia si substantia materialis non habet esse indivisibile in loco præcise per quantitatem, ergo ex vi ablationis huius non remanet indivisibiliter in loco. Tum quia est Angelus naturaliter esse possit in pluribus locis inæquatis, non tamen in pluribus adæquatis sine miraculo, ergo eadem ratione non poterit sine miraculo substantia non quantæ esse indivisibiliter in loco tota in toto, & tota in qualibet parte, quia naturaliter eius partes essent in pluribus locis adæquatis, & ex vi enim talis modi essendi qualibet pars est in suo loco, & in loco aliarum, atque ita in pluribus locis sibi adæquatis, licet tota substantia dicatur in uno loco sibi adæquato. Tum quia pars exigite minorem locum toto ex natura rei, at si ad ablationem quantitatis poneretur

substantia materialis tota in toto, & tota in qualibet parte, tunc qualibet pars ex natura rei tantum exigeret locum, quantum exigit totum; Tum quia repugnantia existendi in duobus locis non oritur à quantitate, sed à limitatione rei, ergo substantia materialis ex simplici ablatione quantitatis non redditur apta, ut in multis locis adæquatis simul possit existeri, quod tamen sequitur, si ex natura rei ad ablationem quantitatis ei talis modus debeatur, quia licet substantia materialis respiciat adæquate secundum omnes partes totum illud spatum, tamen idipsum spatum respectu singularum esse inadæquatum, & excedens. Tum quia si substantia materialis antecedente ad quantitatem esse suapte natura capax talis præsentia indivisibilis in loco divisibili, ita ut sibi connaturalis, sicut Angelo, ergo per superveniens quantitatem violentatur, dum per eam redditur capax præsentiam quantitatem, inimo tantum aberit, ut substantia materialis de se sit capax quantitatis, quæ eam reddat spatii divisibiliter præsentem, quod potius ad eam naturaliter haberet repugnantiam. Tum denique, quia si hæc penetrabilis in substantia materiali relinquitur ex ablatione quantitatis debet statim reduci ad actum in instanti, præterquam quod hæc instantanea localis mutatio de extremo in extremum sine transitu per medium substantiæ materialis non conceditur ob suam materialitatem, debet adhuc assignari ratio, cur potius debeatur reduci ad actum modo indivisibili, ut sit tota in toto, & tota in qualibet parte, & non potius per fluxum omnium partium ad punctum, cum hæc sit ratio facilius illa, & naturæ rei magis contentanea; sicut enim fluxus sit, quod plures partes eisdem corpore eundem locum subintrant, quod non repugnat viæ naturæ abente quantitate, sed reduci ad actum priori modo ultra, hoc exigit equitas, quod eadem pars eisdem corpore sit simul, & semel in pluribus locis adæquatis, & exigit ex natura rei tantum locum, quantum exigit totum corpus. Quod si non cessant huiusmodi mutationem, quæ tota substantia consistunt in instanti in toto loco, & tota in qualibet parte, fieri immediate à Deo per superadditum miraculum, jam ista responsio non satisfacit quaesito, quod movetur de substantia suæ naturæ relicta post expoliationem eius à quantitate, absq. quod Deus novam mutationem adjungat, quæ non verò sensu Scot. dixerit loc. cit. in 2. substantiam materialis quantitate denudatam fore in loco definitivè, explicatum est articulo præcise citi in solutione ad 4.

27 Restat igitur dicendum cum Scot. quod si remaneret secundum omnes, & singulas vias partes in eodem situ, in quo prius erat sub quantitate, quem dicitur in modo sequuntur Suar. 1. q. 4. e. Met. sed 4. Hurt. disp. 13. Met. lect. 5. Amic. tract. 15. q. 4. dub. 5. art. 3. & alii quomplures, & plane sequitur ex dictis, cum enim substantia à quantitate separata sit alicubi, & non in puncto sed in toto spatio, ubi prius erat sub quantitate, & quidem in eo non indivisibiliter ad modum Angeli, sed divisibiliter, sanè erit tota in toto, & pars in parte. hanc tamè quæstio dicit non possit, quia non maneret quantitative, id est impenetrabiliter extensa, sed penetrabiliter, nec molem corpoream faceret alius corporibus obfiteretur, nec eius partes esset inter se invicem in eodem loco incompossibiles.

At hæc responsio impugnat Averl. loc. cit. Tum quia adhuc urgeri potest difficultas, ut scitur, deus habuit quantitatem à substantia, ita etiam aucte effectum illarum in puncto essendi, & presentialem, et tunc adhuc agerentur superesse, quomodo substantia remaneret. Tum 2. quia quavis illi modus essendi in loco dicatur effectus formalis præsentia divisibilis, non verò quantitatis; tamen talis, ac tanta est dependetia huiusmodi presentia à quantitate, ut necessariò illam præsupponat in subjecto, nec possit substantia coexisti die loco, nimirum conscriptivè nisi supponatur habere quantitatem, tanquam fundamentum talis presentia, ut colligitur ex Arist. 1. Phys. text. 15. ubi docet, non posse concipi substantiam à aliame rem infinitam, nisi per quantitatem, quia scilicet, nulla res potest esse extensa sine quantitate. Tum 3. non rectè dicitur, substantiam esse extensam in loco non manere extensam quantitative, & impenetrabiliter, nam cum illo modo essendi in loco extensivè per partes extra partes necessario connexa est impenetrabilitas, sicut eo remoto statim non substantia est cum alia penetrabilis, sicut eo remoto statim non corpus est cum alio penetrabile, sicut eo remoto statim non impenetrabiliter habuerit, statim hæc reducitur ad actum, & ad du ponitur in loco per situm impenetrabilem, non etiam eodem modo penetrabilis, quam acquiritur ad ablationem quantitatis, statim reducitur ad actum, ita omnes eius partes, vel statim in puncto se penetrant, vel tota sit in toto spatio, & tota in qualibet eius parte?

20 Resp. ad 1. communem esse opinionem, nullam rem extare posse in universo loco. Ubi sine nulla proliam presentialem sibi proportionata: ut etiam ipse Averl. fateatur qu. 28. sed 3. & eundem casum possimus illi proponere, quod Deus, aucter substantia, quæ dehisit in punctum, presentiam illam punctualem, & quæretur, quomodo tunc illa substantia remaneret, & quod ipse respondebit, dicemus & nos; & si admitteretur, quod talis presentia possit à Deo auferri, dicendum esset quod remaneret adhuc præsens dividentem toti illi spatio, non quidem formaliter, ut prius, sed tantum fundamentaliter. Ad 1. art. 2. præcedenti dictum est quantitatem esse fundamentum presentia conscriptivæ impenetrabilis, non autem penetrabilis, & hæc ratione dixi Philol. 1. Phys.

Physicorum, non posse concipi rem magnam sine quantitate, quia per quantitatem solum constituitur moles, & magnitudo sensibus apparet, & ita sic moles occupativa loci. Ad quod idem sic esse impenetrabilem in loco, ac esse divisibiliter per partem extra partem. Ad 4. dicimus, quod impenetrabilitas verè est passio corporis quanti, & ideo effectus eius naturalis, id est actualis impenetratio, impediri non potest à naturali agente, ne statim sequatur, sed non ita penetrabilis est passio corporis non quanti, quia si fore, tantum abest, ut suapte natura foret capax quantitatis, quod illud reddidit impenetrabile, quod potius ad eam haberet naturalem repugnantiam, & in eius adventu ad statum reduceretur violentum, cum igitur dicimus, substantiam quantitatem expoliatam esse penetrabilem, sensus est, quod sibi non repugnat penetratio, quod est esse penetrabilem negativè, non tamen hinc sequitur, quod sit positive talis, id est apta suapte natura ad eam recipiendam; sicut neque quæ, ex eo quia non sibi repugnat calescere, sequitur, quod aptitudinem habeat ad calefactionem.

QUESTIO II.

An Continuum ex solis indivisibilibus, vel solis divisibilibus, vel ex utriusque simul constituitur.

29 Omne Continuum hoc loco non solum quantitatem intelligimus, sed substantiam quoque corpoream, eisque cætera accidentia materialia, cum enim hæc omnia sua habeant entitativè partes, unam extra aliam quantitate seclata, propriam compositionem habent integram, & consueper continua erant, & sub hoc communi nomine Continuum poterunt comprehendere, & dum quaerimus, an continuum ex solis indivisibilibus constituitur, vel solis divisibilibus, vel potius ex utriusque simul, per divisibilibus intelligimus partes, quæ rursus in minores, & minores dividi possit, per indivisibilibus vero intelligimus indivisibilia mathematica, quæ sunt puncta, lineæ, & superficies, quæ nullas proliam habent partes, ex eo capite, quod indivisibilia sunt; per quod excludimus indivisibilia tum Physica sicut sunt minima naturalia, ut oculus pulvis, corpus acutissimum, & similia, quæ indivisibilia dicuntur, non quia careant partibus, in quas à Deo saltem possunt dividi, & à nobis saltem mente distribui, sed quia talis divisio fieri nequit ab agente naturali per instrumenta naturalia, cum Metaphysica, sicut sunt res spirituales, quia licet iste cætes partibus inextricabilis, ut Mathematica, possint tamen locum occupare divisibilem ratione extensionis virtualis, quæ caret Mathematica, & in hac quoque celebri sic intellecta, tres tamen extant sententia; duæ extremæ, & una media ut notatur Parisien. 6. Phys. q. 1. Prima extrema est Stoicorum, quibus præfuit Zenon componitur continuum ex solis indivisibilibus, lineam nimirum ex solis punctis, superficiem ex solis lineis, & corpus tandem ex solis superficiebus. Altera extrema est Nominalium negantium indivisibilia, continentium continuum ex solis partibus semper divisibilibus, quæ sequuntur Averl. q. 22. sed 4. Arist. 1. de Gen. disp. 2. quæ 3. ad Font. 5. Met. c. 1. q. 6. sed 4. negant indivisibilia continua, & quæ sunt, alii probabiles putant Comb. 6. Phys. c. 2. quæ 1. art. 4. unde solum superficiem terminantem in corpore admittit. Tertia sententia est media, quæ ex utriusque continuum constituit ex divisibilibus quidem, ut ex partibus componentibus, & integrantibus molem corpoream, ex indivisibilibus vero, et continuantibus, ac terminantibus partes, & hæc est germana sententia peripateticorum, quam sequitur Scot. 2. d. 2. q. 9. T. & communiter tam antiquos, quam Recentiores, ut Suar. disputat. 40. Metaph. sed. 5. Ruvius 6. Phys. c. 2. tract. de Continuo. Masius qu. 1. Hurt. disp. 15. Phys. sed. 2. & alii infra citandi, licet Ariag. disp. 16. Phys. valde trepidet.

ARTICULUS I.

Physicè, & mathematicè ostenditur repugnare compositionem Continuum ex indivisibilibus.

30 Dicimus, proliam implicare compositionem Continui ex indivisibilibus: Concl. est Arist. ex professo contra Zenonem disputantem 6. Phys. & Scoti in d. 2. q. 9. Philosophus eam probat duabus præterit rationibus physicis omnino hanc veritatem demonstrantibus; Scetus vero eam corroborat duabus Mathematicis, quibus omnino ostenditur sententia Stoicæ impossibilitatis. Prima ratio Physica ab Arist. desumpta 6. Phys. ab initio fundatur, in eo principio, quod indivisibile additum indivisibili non potest facere maius extensivè, & quoad molem, nec consequenter constituitur continuum: nam si unum indivisibile additum alteri faceret maius, deberet in indivisibile assignari pars tacta, ratione cuius esset tantum alteri, & pars non tacta, ratione cuius esset extra illud, nam ut sit aliquid maius ex duobus unitis, quam extra illud, debent ita inter se uniri, ut secundum aliquid sui sint extra se, sed in indivisibili non sunt partes, unde se toto adæquate in eodem spatio coexistit alteri indivisibili, & ambo se penetrant, ergo ex illis non potest constari continuum, quod importat magnitudinem molis.

Respondent 1. hanc rationem, si quid valet, etiam contra nos concludere, ex illa enim sequitur, quod si illa duo corpora se tangunt in superficie, superficies erit pars corporis, cuius oppositum intendimus probare, & quod si duæ lineæ se tangunt in punctis extremis, puncta fore partes lineæ, quia quæcumque duo se tangunt, vel se tangunt secundum se totum, vel secundum aliquam sui partem. Sed hoc subterfugium nil valet, si bene intelligatur ratio Arist. & eo modo, quo eam declarat suus Comment. 6. Physic. Comment. 2. & Canon. 6. Physic. 1. & Parisien. 7. Physic. dub. 1. super text. nec fiat vis in verbis, quia quando Philol. ait text. 1. Tangent autem omne, aut totum totum, aut pars partem, aut totum pars, non accipit ibi partem proprie, sed vocat partem omne illud, quod est aliquid per se aliquid, dummodo non sit totum, quo sensu sub nomine partis etiam terminus rei venit intelligendus, quia terminus est aliquid rei, & non est tota res, propositio ergo Philol. sic intelligitur, quod illa, quæ se tangunt, vel secundum totum se tangunt, vel se tangunt secundum aliquid sui, & secundum aliquid non, sed puncta non se tangunt secundum aliquid sui, & secundum aliquid non, cum punctus sit simplex, & indivisibilis, ergo tactus punctorum est secundum se totum, & sic eorum tactus erit superpositio, & penetratio, non autem extrapositio, & consequenter magnitudinem non facit, quantum omnis magnitudo habet partem extra partem. Ex quo patet, duas illas instantias demonstrationem Arist. non infirmare, quæ proportionaliter applicata lineis respectu superficiei, & superficiei respectu corporis, pariter probat, ex suppositione lineæ super lineam non posse fieri magnitudinem in latitudine, & ex suppositione superficiei in superficiem non posse protendi magnitudinem in profundum, & denique cum hæc ratio fundatur in maiori indivisibili, & in natura continui, probat, compositionem continui ex illis repugnare, sive finita stantur, sive infinita, quia finitas, & infinitas indivisibilium non mutat naturam eorum, quare si suapte natura sunt proliam inepta ad compositionem continui, erunt etiam talia, si infinita ponantur.

31 Respondent 2. quod licet unum indivisibile additum alteri non faciat maius, plura tamen, & plura inter se ordinata constitunt molem, quia si punctum B addatur puncto A, utique tanget illud secundum se totum, at si deinde puncto B, addatur punctum C licet hoc immediate tangat B non tamen immediate attingit A, & in hoc sensu extra se ponuntur, & molem constitunt. Sed hoc neque valet, quia si ex natura indivisibilium est, quod molem pœneant constituitur, quocirca illa ponantur, semper erunt eisdem nature, sicut in Arithmetica unum O alteri additum, numerum non constituit, idem quocirca illi addatur, nullus unquam numerus ex eis resultat, & in proposito proliam fallum est, punctum C non tangere secundum se totum punctum A, vel enim punctum B, medium tangitur à C, secundum illud idem, in quo tangitur ab A, vel secundum aliud; si secundum aliud, ergo non est amplius indivisibile, quia poterit dividi in id, per quod tangitur ab A, & in id, per quod tangitur à C, primum, ergo punctum C tangit A, & secundum se totum, & secundum omne id, per quod tangit B.

Respondent 3. Alii indivisibilia se tangere secundum se tota, non tamen se penetrare, sed esse immediate unum post illud, quoad modum se habent extremæ superficies, in quibus corpora se tangunt, & id esse posse facere extensionem, quæ solutio videtur Ariag. citum. 88. ut ostendit insufficiens rationem Arist. Sed contra, quia implicat, unum indivisibile esse alteri immediatum, & extra illud positum, nam si A, B, C, sint tria puncta sibi immediata, vel B, medium tangeretur secundum se totum ab utroque collateraliter, vel secundum aliud, & aliud hoc est contra rationem indivisibilis, illud verò manifestè ostendit, illa tria puncta esse invicem penetrata, & ita se habent extremæ superficies, in quibus corpora se tangunt, quando ex parte unius corporis illius duabus superficiebus una tantum superficies correspondet, signum evidens penetrationis ambarum, ut patet exemplo superficiei continuativæ baculi in aqua, correspondentis superficiebus aquæ, & aeris.

Respondent 4. alii, unum indivisibile à teri additum facere maius, quia licet se tangant secundum totum, & se penetrant, non tamen sunt in eodem loco adæquate, sed inadæquate, quatenus unum quodque eorum occupat locum divisibilem, ut duo Angeli, quorum alter occupat medietatem huius gymnasi, alter vero aliam medietatem, qui se contingunt, & penetrant in medio gymnasio, & non in extremis illius, unde ajunt, punctum esse indivisibile formaliter, divisibile verò virtualiter, & extensionem virtualem habere sicut Angelus; hæc via teneatur passim Doctores Salmaticenses continuum ex indivisibilibus componi, ut referat Arist. tract. 15. quæst. 7. art. 4. quorum sententia felicitè etiam potest exemplo è rarefactione deducto, ut notavit Hurt. disp. 15. sed. 5. q. 5. c. enim eadem quantitas densa occupat palmum, rara autem occupat duos palmos, sic & punctus poterit occupare spatium seipso majus, scilicet divisibile, & hoc modo ratione loci indivisibilis extra se ponitur, & molem pœneant constituitur.

32 Sed hæc Salmaticensium opinio nova est, & proliam irritabilis. Primo enim falsissimo est fundamentum, quod nimirum indivisibilia rerum corporearum sint virtualiter divisibilia, & habeant extensionem virtualem, ut Angelus, & anima, quia substantia spiritualis ubi perfectionem caret partibus, & quarumcumque extensione formali, non sic indivisibilia rerum corporearum, aliquo perfectiora forent ipsi corporibus, ergo diversa est indivisibilitas horum, & illorum, & ideo non sequitur, quod si Ange-